Scientific Chronicles of the Turkic World
Төрки дөнья фәнни хроникасы
Научная хроника тюркского мира

LATEST EVENTS IN THE FIRST HALF OF 2018

30 January, 2018

The Tatar language has been included in the program of Oxford Global Languages project. Launched in 2014, the program is aimed at creating a lexicographic base for 100 languages so that they could be actively used in the Internet space. Tatar is the first Turkic language included in the Oxford program. The Tatar language dictionary is available online in the repository free of charge, which provides a good opportunity to use the language in various resources, programs and services. The lexicon of the Tatar language is based on "The English-Tatar Dictionary for Students" compiled by G. Safiullina (Kazan: Kazan University Publishers, 2014). Thus, Oxford helps to expand the scope of languages.

On 6 February, 2018, Tatarstan Academy of Sciences (TAS) hosted the presentation of the platform "Tatar Language: Big Electronic Collection TATZE" developed by G. Ibragimov Institute of Language, Literature and Art and the Institute of Applied Semiotics of TAS in collaboration with its partner organizations. The aim of the platform is to popularize the Tatar language on the Internet.

Big Electronic Collection of the Tatar Language "TATZET" is available at a special tab on the site of Tatarstan Academy of Sciences and includes the electronic fund of dictionaries of the Tatar language, Tatar Belletristic Literature Corpus (includes prose and poetry by Tatar authors, texts of particular folklore genres, as well as works translated from other languages into Tatar), the national corpus of the Tatar language "Tugan Tel" (containing more than 150 million words), the electronic catalog of toponyms of the Republic of Tatarstan (a comprehensive dictionary that includes 3920 names of geographical objects), a speech synthesizer in the Tatar language (language and voice module, voicing text information on the screen of a personal computer using screen voice access programs), Tatar localization packages for Microsoft Office, Microsoft Windows, Android operating systems , iOS, etc. The project was implemented within the framework of the state program "Preservation, Study and Development of State and Other Languages of Tatarstan for 2014-2020".

In **early February, 2018**, a camera crew from Kyrgyzstan headed by Askar Aitmatov arrived in Kazan in order to make a film to mark the 90th anniversary of the outstanding Kyrgyz writer Chingiz Aitmatov. The crew was filming in Maskar (Kukmorsky district of the Republic of Tatarstan), the family village of the writer's maternal grandfather Khamza Abdulvaliev. On 7 February, 2018, Tatar writers met Chingiz Aitmatov's son Askar Aitmatov in the Union of Writers of Tatarstan.

On 10 February, 2018, the museum complex of the Turkic-speaking peoples in Topkapi Park ("Kültür A.Ş.") held a conference dedicated to the 200th anniversary of the birth of the theologian, philosopher and educator Shigabutdin Mardjani (1818-1889) and the 140th anniversary of the birth of the writer and public figure Gayaz Iskhaki (1878-1954). The event was attended by Ayrat Gataullin, Plenipotentiary of the Republic of Tatarstan in the Republic of Turkey, Salih Dogan, director of the museum "Panorama 1453", representatives of creative intellectuals, members of the Tatar expat community and Tatarstan students studying in Turkey. The honorary guest of the event was Professor Zufar Rameev, Doctor of Philology, the chief research officer of the Centre for Written and Musical Heritage of G. Ibragimov Institute of Language, Literature and Art of Tatarstan Academy of Sciences.

On 19 February, 2018, Kazan hosted the International Research and Practice Conference "Religious and Theological Heritage of Muslims in Russia: History and Modernity", timed to the 200th anniversary of Shigabutdin Mardzhani's birth. The event was organized by the Spiritual Board of Muslims of the Republic of Tatarstan. The conference was attended by sheikhs Ibrahim al-Mureyhi (Bahrain), Ibrahim Marash (Turkey), Luail Khalil (Jordan), scholars of Tatarstan Academy of Sciences, Kazan Federal University, Russian Islamic Institute, religious figures from the regions of the Russian Federation.

On 20-23 March, 2018, Antalya (Turkey) hosted the "International Nauryz Summit", organized by IKSAD (Institute of Economic Development and Social Research). Within the framework of the Summit, the following symposiums were held:

DEDE KORKUT International Symposium on Turkic Culture, History and Literature;

ABAY QUNANBAIULY International Symposium on Kazakh Culture, History and Literature;

CHINGIZ AITMATOV International Symposium on Kyrgyz Culture, History and Literature;

ALISHER NAVOIY International Symposium on Uzbek Culture, History and Literature;

BAKHTIYAR WAHABZADEH International Symposium on Azerbaijan Culture, History and Literature;

MAGTYMGULY PYRAGY International Symposium on Turkmen Culture, History and Literature;

MIFTAKHETDIN AKMULLA International Symposium on Bashkir Culture, History and Literature.

On 24 April, 2018, Kazan hosted the International Research and Practice Conference "Modern Russian Federalism and Prospects for the Development of the Russian State and Law", dedicated to the centenary of the Tatar Autonomous Soviet Socialist Republic. The conference was organized by the Kazan branch of Russian State University of Justice (RSUJ) in collaboration with the Department of Constitutional Legal Studies and the Department of Financial Law of RSUJ. 120 representatives of state and municipal authorities, legal profession and research community took part in its work.

From 26 to 27 April, 2018, Leo Tolstoy Institute of Philology and Intercultural Communication of Kazan Federal University held the International Research and Practice Conference 'World Turkology and Kazan University'.

About 140 researchers from CIS and foreign countries took part in the conference. There were participants from Turkey, Japan, Kazakhstan, Azerbaijan, Ukraine, as well as Bashkortostan, the Chuvash Republic, Mordovia, Tatarstan, the Republic of Sakha (Yakutia), the Republic of Khakassia, the Republic of Crimea, Moscow, St. Petersburg, Nizhny Novgorod, Yakutsk, Tobolsk and other cities of Russia.

The conference comprised five research areas: "Turkology in the Global Community", "Contribution of Russian and Foreign Researchers to the Development of Turkic Studies", "Literary Studies: Scientific Schools, Concepts and Names", "Turkic Cultural Linguistics and Intercultural Communication", "Issues of Phonetics, Lexicology and Grammar of Turkic languages". The discussion was focused on theoretical

aspects of Turkology: traditions and innovations; ecology of native languages; synchronical and diachronical comparative studies of Turkic languages with cognate and non-cognate languages; continuity of the traditions of the Kazan Turkic school. The event was timed to the anniversaries of the famous national turkologists and representatives of the Kazan Turkic School (G. Kh. Alparov, M. Kh. Kurbangaliev, M. A. Fazlullin, Kh. U. Usmanov, N. K. Dmitriev, M. Z. Zakiev, I. Z. Nurullin, S. M. Ibragimov, F. S. Safiullina, A. Kh. Nurieva, M. Kh. Bakirov, R. A. Yusupov, T. N. Galiullin and others). The school was formed at Kazan University at the beginning of the 19th century, and the participants repeatedly noted its outstanding position in the Russian and world oriental studies.

The conference helped to establish scientific contacts between the researchers of the Turkic world, contributed to collaboration and strengthening of friendship between the Turkic-speaking peoples. The results of the conference will be implemented in the development of new methodological aspects of Turkology, deepening existing theories, improving the system of selecting talented young people for further involvement in research activities.

26-27April, 2018, the Department of Tatar Literature of Leo Tolstoy Institute of Philology and Intercultural Communication of Kazan Federal University in collaboration with the Selçuk University (Turkey) held the 19th International Congress ‘Art, History and Folklore of the Turkic Peoples’. The focus was on studies devoted to history, archaeology, folklore, literary heritage and traditional art of the Turkic peoples.

Within the framework of the congress, the exhibition of Turkic peoples’ art was opened.

The congress was attended by the researchers from Turkey, Azerbaijan, the Republic of Tatarstan, the Republic of Bashkortostan, the Chuvash Republic, the Republic of Khakassia and other regions of the Russian Federation.

---

26 April, 2018, Turkish cities of Bolu and Kastamonu hosted research conferences dedicated to the 90th birth anniversary of the Kyrgyz writer Chyngiz Aitmatov. The event was organized by the “Anadolu Mektebi” Foundation with the assistance of the Republic of Turkey Ministry of Culture and Tourism, the Ministry of National Education, the Turkish International Cooperation and Development Administration (TIKA), TURKSOY and the Embassy of the Kyrgyz Republic in Turkey.

On 14 April, the 9th International Turkological Conference was held at the Yelabuga Institute of KFU. More than 120 turkologists from Turkey, India, Kazakhstan, Armenia, Azerbaijan, Kyrgyzstan, different regions of the Russian Federation took part in the work of the forum. The purpose of the conference was to discuss research problems and practice of studying the language, literature, history and culture of Turkic peoples, as well as the role and place of Islam in their historical destiny.

This forum was organized by the team of the Yelabuga Institute together with their colleagues from the Institute of International Relations, History and Oriental Studies of KFU.

On 16 April, 2018, Nurbek Batulla, a dancer and choreographer from Kazan, was awarded the prestigious national theatre prize Golden Mask in the nomination “Ballet – Contemporary Dance” for the dance part in the play “Alif” (“Call of the Beginning”) (the director is Tufan Imamutdinov, the choreographer is Marcel Nuriev, the composer is Elmir Nizamov). The production is devoted to the dramatic transition of the Tatar alphabet from Arabic to Latin script. The premiere of the performance took place on 12 July, 2017, in Kazan on the small stage of Galiasgar Kamal Tatar State Academic Theatre.

For more details see http://www.kazan.aif.ru/culture/kazanec_nurbek_batulla_poluchil_zolotuyu_masku

---

From 19 to 20 April, 2018, Aktobe (Kazakhstan) hosted the International Research and Practice Conference "Margulanov Readings – 2018. Spiritual Modernization and Archaeological Heritage".

A hundred and fifty researchers from nine countries took part in the conference. The conference was attended by representatives of Tatarstan Academy of Sciences – A. G. Sitdikov, Director of A. Kh. Khalikov Institute of Archaeology at Tatarstan Academy of Sciences (TAS), Corresponding Member of TAS, Doctor of History, S. G. Bocharov, senior researcher of A. Kh. Khalikov Institute of Archaeology of TAS, Candidate of History, a Deputy Director of the Institute of International Relations, History and Oriental Studies at Kazan Federal University, and Prof. R .R. Fakhrutdinov, Doctor of History.

This information has been provided by G. Z. Gilazetdina and F. S. Sayfulina R. N., Doctors of Philology, Professors of the Institute of Philology and Intercultural Communication named after Leo Tolstoy, Kazan Federal University; E. A. Islamova, E. Kh. Kadirova, R. S. Nurmukhametova and M. M. Khabutdinova, Candidates of Philology, Associate Professors of the Institute of Philology and Intercultural Communication named after Leo Tolstoy, Kazan Federal University.

2018 ЕЛНЫҢ I ЯРТЫСЫНДА БУЛГАН ВАКЫЙГАЛАР

2018 елның 30 гыйнвары. Татар теле Оксфорд нәшриятының «Оксфорд глобаль телләре» проекты программасына кертелде. 2014 елда старт алган бу программа 100 телнең лексикографик базасын формалаштыруны һәм интернет киңлекләрендә аннан актив файдалану максатын гамәлгә ашыруны күздә тота. Татар теле OGLга кертелгән беренче төрки тел булды. Татар теле сүзлеге сакланмага, ягъни репозиторийга урнаштырылган, һәм аның белән онлайнда түләүсез эшләргә була. Бу шулай ук татар телен төрле ресурс, программа һәм сервисларда куллану өчен зур мөмкинлекләр ача. Татар теленең лексик фонды «*Өйрәнүчеләр өчен инглизчә-татарча сүзлек*» (төз. Г. Сафиуллина (Казан: Казан университеты нәшрияты, 2014) нигезендә төзелгән. Шулай итеп, Оксфорд телләрне куллану өлкәләрен киңәйтергә ярдәм итә.

2018 елның 6 февралендә Татарстан Республикасы Фәннәр академиясендә Г. Ибраһимов исемендәге Тел, әдәбият һәм сәнгать институты, Гамәли семиотика институты һәм Татарстан Республикасы Фәннәр академиясе белән хезмәттәшлек итә торган башка оешмалар катнашында татар телен интернет челтәре аша популярлаштыру максатыннан эшләнгән «Татар теленең зур электрон тупланмасы “TATZET”» платформасын ачу һәм тәкъдим итүгә багышланган чара булып узды.

«Татар теленең зур электрон тупланмасы “TATZET”» ТР Фәннәр академиясе сайтының махсус бүлегендә урнашкан һәм татар теле сүзлекләренең электрон фондын, татар матур әдәбияты корпусын (татар язучылары әсәрләрен, аерым фольклор жанрларының текстларын, башка телләрдән татарчага тәрҗемә ителгән матур әдәбият үрнәкләрен үз эченә ала); «Туган тел» татар корпусын (күләме –әдәби кулланылышта булган 150 миллионнан артык татар сүзе), татар сөйләме синтезаторын (персональ компьютер экранындагы текстны тавыш белән әйтү мөмкинлеге бирә торган тел һәм тавыш модуле); Татарстан Республикасы топонимнарының электрон каталогын (3920 географик атамадан торган комплекслы сүзлек), Microsoft Office, Microsoft Windows, Android, iOS операцион системалары өчен татарча локализация пакетларын үз эченә ала.

Проект «2014-2020 елларга Татарстан Республикасында ТР дәүләт телләрен һәм башка телләрне саклау, өйрәнү һәм үстерү» турындагы дәүләт программасы кысаларында гамәлгә ашырылган.

2018 елның февраль башында Кыргызстаннан Әскәр Айтматов җитәкчелегендәге кино төшерү төркеме Казанга килде. Күренекле кыргыз язучысы Чыңгыз Айтматовның тууына 90 ел тулуга багышланган фильм язучының әнисе ягыннан бабасы Хәмзә Габделвәлиевнең туган авылында – ТР Кукмара районы Мәчкәрәдә төшерелде. 2018 елның 7 нче февралендә Ч. Айтматовның улы Әскәр Айтматов Татарстан язучылар берлегендә татар язучылары белән очрашты.

2018 елның 10 февралендә Истанбул мэриясе «Kültür A. Ş.» оешмасының Топкапы паркы төрки телле халыклар музей комплексында дин галиме, философ һәм мәгърифәтче Шиһабетдин Мәрҗани (1818-1889) тууга 200 ел, язучы һәм җәмәгать эшлеклесе Гаяз Исхакыйның (1878-1954) тууына 140 ел тулуга багышланган конференция узды.

Чарада Татарстан Республикасының Төркия Республикасындагы вәкаләтле вәкиле Айрат Гатауллин, «Панорама 1453» музее директоры Салих Доган, иҗади интеллигенция вәкилләре, татар диаспорасы әгъзалары һәм Төркиядә укучы Татарстан Республикасы студентлары катнашты. Чарага Татарстан Республикасы Фәннәр академиясенең Г. Ибраһимов исемендәге Тел, әдәбият һәм сәнгать институтыннан Язма һәм музыкаль мирас үзәге баш фәнни хезмәткәре филология фәннәре докторы, профессор Зөфәр Рәмиев кунак итеп чакырылган иде.

2018 елның 19 нчы февралендә Казанда Ш. Мәрҗанинең тууына 200 ел тулу уңаеннан «Россия мөселманнарының дини-илаһият мирасы: тарих һәм хәзерге заман» халыкара фәнни-гамәли конференциясе узды. Чараны ТР мөселманнары Диния нәзарәте оештырды. Конференция эшендә Ибраһим әл-Мурейхи (Бәһрәйн), Ибраһим Мараш (Төркия), Луайль Хәлил (Иордания), ТР Фәннәр академиясе, КФУ, РИУ галимнәре, Россия Федерациясе төбәкләреннән дин эшлеклеләре катнашты.

2018 елның 20-23 мартында Төркиянең Анталья шәһәрендә «Нәүрүз Халыкара Саммиты» узды. Чараны IKSAD (Икътисадый үсеш һәм социаль тикшеренүләр институты) оештырды. Саммит кысаларында түбәндәге симпозиумнар үткәрелде:

Төрки мәдәният, тарих һәм әдәбият хакында Дәдә Коркут халыкара симпозиумы;

Казах мәдәнияте, тарихы һәм әдәбияты хакында Абай Кунанбайулы халыкара симпозиумы;

Кыргыз мәдәнияте, тарихы һәм әдәбияты хакында Чыңгыз Айтматов халыкара симпозиумы;

Үзбәк мәдәнияте, тарихы һәм әдәбияты хакында Алишер Нәвои халыкара симпозиумы;

Азәрбайҗан мәдәнияте, тарихы һәм әдәбияты хакында Бәхтияр Вахабзаде халыкара симпозиумы;

Төркмән мәдәнияте, тарихы һәм әдәбияты хакында Мәхтүмколый Фраги халыкара симпозиумы;

Башкорт мәдәнияте, тарихы һәм әдәбияты хакында Мифтахетдин Акмулла халыкара симпозиумы.

---

14 апрель көнне Казан федераль университетының Алабуга институтында IX Халыкара тюркология конференциясе узды. Фәнни форум эшендә Төркия, Һиндстан, Казахстан, Әрмәнстан, Азәрбайҗан, Кыргызстаннан, Россия Федерациясенең төрле төбәкләреннән 120 дән артык галим-тюрколог катнашты. Конференциянең максаты – төрки халыкларның телен, әдәбиятын, тарихын һәм мәдәниятен өйрәнүнең фәнни һәм гамәли мәсьәләләре, аларның тарихи язмышында исламның роле һәм урыны турында фикер алышу.

Быелгы фәнни форум, моннан алдагысы кебек үк, Алабуга институты коллективы тарафыннан КФУның Халыкара мөнәсәбәтләр, тарих һәм көнчыгышны өйрәнү институты белән берлектә оештырылган.

2018 елның 16 нчы апрелендә Казаннан биюче һәм балетмейстер Нурбәк Батулла «Балет – Заманча бию» номинациясендә, «Әлиф» (режиссеры Туфан Имаметдинов, хореограф Марсель Нуриев, композитор Эльмир Низамов) спектаклендәге бию партиясе өчен, «Алтын битлек» милли театр премиясен алды. Спектакль татар әлифбасының гарәп графикасыннан латиницага күчүенең трагедиясен ачуга багышланган. Спектакльнең премьерасы 2017 елның 12 июлендә Казанда Г. Камал исемендәге Татар дәүләт академия театрының кече залында узды.

2018 елның 19-20 апрелендә Казахстанның Актүбә шәһәрендә «Маргулан укулары – 2018. Рухи модернизация һәм археологик мирас» халыкара фәнни-гамәли конференциясе узды.

Конференция эшендә 9 илдән 150 галим, шул исәптән ТР Фәннәр академиясе вәкилләре – А.Х. Халиков исемендәге Археология институты директоры А.Г. Ситдиков һәм институтның баш фәнни хезмәткәре С.Г. Бочаров, шулай ук Казан федераль университеты Халыкара мөнәсәбәтләр, тарих һәм көнчыгышны өйрәнү институтының директор урынбасары профессор Р.Р. Фәхретдинов катнашты.

2018 елның 24 нче апрелендә Казанда ТАССР оешуның 100 еллыгына багышланган «Хәзерге заман Россия федерализмы һәм Россия дәүләте һәм хокукларының үсеш перспективалары» Халыкара фәнни-гамәли конференциясе узды. Конференция Россия дәүләт гадел хөкем университетының Казан филиалы, Россия дәүләт гадел хөкем университетының конституцион-хокукый тикшеренүләр бүлеге һәм финанс хокукы кафедрасы белән берлектә оештырылды. Чарада дәүләт һәм муниципаль хакимият органнары, адвокатура, фәнни җәмәгатьчелектән 120 вәкил катнашты.

2018 елның 26 нчы апрелендә Төркиянең Болу һәм Кастамону шәһәрләрендә кыргыз язучысы Чыңгыз Айтматовның тууына 90 ел тулуга багышланган фәнни конференцияләр узды. Чараны Төркиянең Мәдәният һәм туризм министрлыгы, Милли мәгариф министрлыгы, ТИКА, ТӨРКСОЙ һәм КРның Төркиядәге илчелеге ярдәме белән «Анадолу мектеби» фонды оештырды.

2018 елның 26-28 апрель көннәрендә Казан (Идел буе) федераль университетының Лев Толстой исемендәге Филология һәм мәдәниятара багланышлар институты базасында «Дөнья тюркологиясе һәм Казан университеты» дип аталган фәнни-гамәли конференция булып узды.

XIX йөз башында Казан университетында оешкан Казан тюркология мәктәбенең хәзерге көндә Россия һәм дөньякүләм көнчыгышны өйрәнү белемендә әһәмиятле урын биләве бу конференцияне оештыруга этәргеч бирде. Әлеге чара илебезнең күренекле тюркологлары һәм Казан тюркология мәктәбе вәкилләре – Г.Х. Алпаров, М.Х. Корбангалиев, М.А. Фазлуллин, Х.У. Усманов, Н.К. Дмитриев, М.З. Зәкиев, И.З. Нуруллин, С.М. Ибраһимов, Ф.С. Сафиуллина, А.Х. Нуриева, М.Х. Бакиров, Р.А. Юсупов, Т.Н. Галиуллин һ.б. галимнәрнең юбилей даталарына багышланды.

Конференция төрле илләрдә, төрле республикаларда яшәүче һәм төрки тел белеме өлкәсендә эшләүче тюркологлар арасында нәтиҗәле хезмәттәшлек булдыру, төрки дөнья галимнәрен берләштерү, төрки халыклар арасындагы багланышларны ныгыту максаты белән үткәрелде. Аның эшендә чит илләрдән, Россия Федерациясенең төрле төбәкләреннән 100дән артык кеше катнашты. Аерым алганда, Азәрбайҗаннан, Төркиядән, Казахстаннан, Башкортстан, Чувашия, Якутия (Саха), Кырым, Татарстан республикаларыннан, Мәскәү, Санкт-Петербург, Төмән, Казан шәһәрләреннән бер төркем галимнәр үзләренең эзләнүләре, фикерләре, хезмәтләре белән таныштырдылар, проблемалар турында сөйләштеләр.

Конференция эше биш секциядә оештырылды: «Дөнья киңлегендә төрки тел белеме», «Төрки тел белеме үсешенә Россия һәм чит ил галимнәренең керткән өлеше», «Әдәбият белеме: фәнни мәктәпләр, концепцияләр һәм исемнәр», «Төрки лингвокультурология һәм мәдәниятара аралашу», «Төрки телләрнең фонетикасы, лексикологиясе һәм грамматикасы».

Конференция кунаклары өчен төрле күргәзмәләр эшләде, татар китаплары, татар сувенирлары, милли эшләнмәләр тәкъдим ителде, кунаклар шулай ук Г. Кайбицкая исемендәге классик музыка конкурсында катнашучылар чыгышыннан төзелгән гала-концертны да яратып карадылар.

Конференция нәтиҗәләре төрки тел белеменең яңа методологик аспектларын эшләүдә, гамәлдәге теорияләрне тирәнәйтүдә, талантлы яшьләрне фәнни-тикшеренү эшләренә җәлеп итүдә нәтиҗәле кулланылыш табар.

2018 елның 26-27 апрелендә Казан федераль университеты Филология һәм мәдәниятара багланышлар институтының татар әдәбияты кафедрасы базасында Сәлҗүк университеты (Төркия) белән берлектә «Төрки халыклар сәнгате, тарихы һәм фольклоры» X халыкара конгрессы узды. Төрки халыкларның тарихы, археологиясе, халык авыз иҗаты, әдәби мирасы, традицион сәнгатенә багышланган тикшеренүләр игътибар үзәгендә булды.

Әлеге чара кысаларында төрки халыклар сәнгате күргәзмәсе ачылды.

Конгресс эшендә Төркия, Азәрбайҗаннан, Татарстан, Башкортстан, Чувашстан, Хакасия Республикаларыннан, шулай ук РФнең башка төбәкләреннән галимнәр катнашты.

Материаллар филология фәннәре докторы, Казан федераль университетының Лев Толстой исемендәге Филология һәм мәдәниятара багланышлар институты профессоры Ф.С.Сайфулина; филология фәннәре докторы, Казан федераль университетының Лев Толстой исемендәге Филология һәм мәдәниятара багланышлар институты профессоры Г.Х.Гыйләҗетдинова; филология фәннәре кандидаты, Казан федераль университетының Лев Толстой исемендәге Филология һәм мәдәниятара багланышлар институты доценты Э.А.Исламова, филология фәннәре кандидаты, Казан федераль университетының Лев Толстой исемендәге Филология һәм мәдәниятара багланышлар институты доценты М.М. Хәбетдинова; филология фәннәре кандидаты, Казан федераль университетының Лев Толстой исемендәге Филология һәм мәдәниятара багланышлар институты доценты Р.С.Нурмөхәммәтова; филология фәннәре кандидаты, Казан федераль университетының Лев Толстой исемендәге Филология һәм мәдәниятара багланышлар институты доценты Э.Х. Кадыйровалар тарафыннан тупланды һәм әзерләнде.

ПРОШЕДШИЕ СОБЫТИЯ I ПОЛОВИНЫ 2018 ГОДА

30 января 2018 г.

В программу проекта издательства Оксфорд «Глобальные языки Оксфорда» был включен татарский язык. Программа, стартовавшая в 2014 году, нацелена на формирование лексикографической базы для 100 языков и последующее ее внедрение в целях активного использования в интернет-пространство. Татарский язык является первым тюркским языком, включенным в программу Оксфорда. Словарь татарского языка размещен в репозитории, что позволяет с ним работать в режиме онлайн на бесплатной основе и открывает широкие возможности для использования татарского языка в различных ресурсах, программах, сервисах. Лексический фонд татарского языка составлен на основе «Англо-татарского словаря для учащихся» («Өйрәнүчеләр өчен инглизчә-татарча сүзлек»), составленного Г. Сафиуллиной (Казань: изд-во Казанского университета, 2014). Таким образом Оксфорд помогает расширению сфер применения языков.

---

6 февраля 2018 года в Академии наук Республики Татарстан состоялась презентация платформы «Большой электронный свод татарского языка „TATZET“», разработанной Институтом языка, литературы и искусства им. Г. Ибрагимова АН РТ и Институтом прикладной семиотики АН РТ совместно с организациями-партнерами Академии наук Республики Татарстан с целью популяризации татарского языка в интернете.

«Большой электронный свод татарского языка „TATZET“» расположен на специальной вкладке сайта Академии наук РТ и включает в себя электронный фонд словарей татарского языка, корпус татарской художественной литературы (включает в себя прозаические и поэтические сочинения татарских авторов, тексты отдельных фольклорных жанров, а также произведения, переведенные с других языков на татарский язык), национальный корпус татарского языка «Туган тел» (объем корпуса – более 150 миллионов словоупотреблений), электронный каталог топонимов Республики Татарстан (комплексный словарь, включающий 3920 названий географических объектов), синтезатор речи на татарском языке (языковой и голосовой модуль, озвучивающий текстовую информацию на экране персонального компьютера с помощью программ экранного речевого доступа), пакеты татарской локализации Microsoft Office, Microsoft Windows, операционных систем Android, iOS и др. Проект реализован в рамках государственной программы «Сохранение, изучение и развитие государственных и других языков Татарстана на 2014–2020 годы».

В **начале февраля 2018 г.** в Казань прибыла съемочная группа из Кыргызстана во главе с Аскаром Айтматовым. Съемки фильма, приуроченного к 90-летию со дня рождения выдающегося киргизского писателя Чингиза Айтматова, велись в Маскаре (Кукморский район, РТ), родовом селе деда писателя по материнской линии Хамзы Абдулвалиева. 7 февраля 2018 г. в Союзе писателей РТ состоялась встреча татарских писателей с сыном Чингиза Айтматова – Аскаром Айтматовым.

---

10 февраля 2018 года, в музейном комплексе тюркоязычных народов парка Топкапы организации «Kültür A.Ş.» мэрии Стамбула состоялась конференция, посвященная 200-летию со дня рождения богослова, философа и просветителя Шигабутдина Марджани (1818–1889) и 140-летию со дня рождения писателя и общественного деятеля Гаяза Исхаки (1878–1954). В мероприятии приняли участие Полномочный представитель Республики Татарстан в Турецкой Республике Айрат Гатауллин, директор музея «Панорама 1453» Салих Доган, представители творческой интеллигенции, члены татарской диаспоры и татарстанские студенты, проходящие обучение в Турции. В мероприятии в качестве почетного гостя принял участие доктор филологических наук, профессор Зуфар Рамеев, главным научным сотрудником Центра письменного и музыкального наследия Института языка, литературы и искусства им. Г. Ибрагимова Академии наук Республики Татарстан.

---

19 февраля 2018 г. в Казани состоялась Международная научно-практическая конференция «Религиозно-богословское наследие мусульман России: История и современность», приуроченная к 200-летию со дня рождения Ш. Марджани. Организатором мероприятия стало Духовное управление мусульман РТ. В работе конференции приняли участие шейхи Ибрахим аль-Мурейхи (Бахрейн), Ибрагим Мараш (Турция), Луайль Халиль (Иордания), ученые АН РТ, К(П)ФУ, РИУ, религиозные деятели из регионов РФ.

20-23 марта 2018 г. в Турции в г. Анталья состоялся «Международный Саммит Невруз». Организатором выступил IKSAD (Институт экономического развития и социальных исследований). В рамках Саммита была организована работа следующих симпозиумов:

Международный Симпозиум ДЕДЕ КОРКУТ Тюркской Культуре, Истории и Литературе;

Международный Симпозиум АБАЯ КУНАНБАЙУЛЫ о Казахской Культуре, Истории и Литературе;

Международный Симпозиум ЧИНГИЗА АЙТМАТОВА о Кыргызской Культуре, Истории и Литературе;

Международный Симпозиум АЛИШЕРА НАВОИ об Узбекской Культуре, Истории и Литературе;

Международный Симпозиум БАХТИЯРА ВАХАБЗАДЕ об Азербайджанской Культуре, Истории и Литературе;

Международный Симпозиум МАХТУМКУЛИ ФРАГИ о Туркменской Культуре, Истории и Литературе;

Международный Симпозиум МИФТАХЕТДИНА АКМУЛЛЫ о Башкирской Культуре, Истории и Литературе.

---

14 апреля в Елабужском институте КФУ состоялась IX Международная тюркологическая конференция. В работе научного форума приняли участие более 120 ученых-тюркологов из Турции, Индии, Казахстана, Армении, Азербайджана, Кыргызстана, из разных регионов Российской федерации. Цель конференции – обсуждение научных проблем и практики изучения языка, литературы, истории и культуры тюркских народов, роли и места ислама в их исторической судьбе.

Нынешний научный форум, как и предыдущий организован коллективом Елабужского института совместно с коллегами из Института международных отношений, истории и востоковедения КФУ.

---

16 апреля 2018 г. Нурбек Батулла, танцовщик и балетмейстер из Казани, получил престижную национальную театральную премию «Золотая маска» в номинации «Балет – Современный танец» за танцевальную партию в спектакле «Алиф» («Зов начала») (режиссер Туфан Имамутдинов, хореограф Марсель Нуриев, композитор Эльмир Низамов). Постановка посвящена драматическому переходу татарского алфавита с арабской графики на латиницу. Премьера спектакля состоялась 12 июля 2017 г. в Казани на малой сцене ТГАТ им. Г. Камала.

С **19 по 20 апреля 2018 года** в городе Актобе (Казахстан) прошла Международная научно-практическая конференция «Маргулановские чтения – 2018. Духовная модернизация и археологическое наследие».

В работе конференции приняли участие 150 ученых из 9 стран, в том числе и представители Академии наук РТ: директор Института археологии им. А. Х. Халикова АН РТ, член-корреспондент АН РТ, доктор исторических наук А. Г. Ситдиков и старший научный сотрудник Института археологии им. А. Х. Халикова, кандидат исторических наук С. Г. Бочаров, а также за-

меститель директора Института международных отношений, истории и востоковедения Казанского федерального университета, профессор, доктор исторических наук Р. Р. Фахрутдинов.

---

24 апреля 2018 г. в Казани состоялась Международная научно-практическая конференция «Современный российский федерализм и перспективы развития российского государства и права», посвященная 100-летию образования ТАССР. Конференция была организована Казанским филиалом РГУП совместно с отделом конституционно-правовых исследований и кафедрой финансового права РГУП. В ее работе приняли участие 120 представителей органов государственной и муниципальной власти, адвокатуры, научной общественности.

С 26 по 27 апреля 2018 года в г. Казани на базе Института филологии и межкультурной коммуникации им. Льва Толстого ФГАОУ ВО «Казанский (Приволжский) федеральный университет» прошла Международная научно-практическая конференция «Мировая тюркология и Казанский университет».

В конференции приняли участие около 140 ученых из стран СНГ и зарубежья: Турции, Японии, Казахстана, Азербайджана, Украины, а также Башкортостана, Чувашии, Мордовии, Татарстана, из Республики Саха (Якутия), Республики Хакасия, Республики Крым, из Москвы, Санкт-Петербурга, Нижнего Новгорода, Якутска, Тобольска и др.

Работа конференции была организована в пяти секциях: «Тюркология в мировом пространстве», «Вклад российских и зарубежных ученых в развитие тюркологии», «Литературоведение: научные школы, концепции и имена», «Тюркская лингвокультурология и межкультурная коммуникация», «Проблемы фонетики, лексикологии и грамматики тюркских языков». Предметом обсуждения стали теоретические аспекты тюркологии: традиции и инновации; экология родных языков; изучение тюркских языков в сравнении с родственными и сопоставлении с неродственными языками в синхронии и диахронии; преемственность традиций Казанской тюркологической школы. Мероприятие было приурочено к юбилейным датам известных отечественных тюркологов и представителей Казанской тюркологической школы (Г. Х. Алпаров, М. Х. Курбангалиев, М. А. Фазлуллин, Х. У. Усманов, Н. К. Дмитриев, М. З. Закиев, И. З. Нуруллин, С. М. Ибрагимов, Ф. С. Сафиуллина, А. Х. Нуриева, М. Х. Бакиров, Р. А. Юсупов, Т. Н. Галиуллин и др.). Участники неоднократно отметили выдающуюся позицию в российском и мировом востоковедении Казанской тюркологической школы, сформировавшейся в Казанском университете в начале XIX столетия.

Конференция оказала содействие установлению научных контактов между учеными тюркского мира, развитию сотрудничества и укреплению дружбы между тюркоязычными народами. Результаты конференции найдут практическое применение в разработке новых методологических аспектов тюркологии, в углублении существующих теорий, совершенствовании системы отбора талантливой молодежи для дальнейшего привлечения в научно-исследовательскую деятельность.

26-27 апреля 2018 года на базе кафедры татарской литературы Института филологии и межкультурной коммуникации им. Льва Толстого КФУ совместно с Сельджукским университетом (Турция) прошел X международный конгресс «Искусство, история и фольклор тюркских народов». В фокусе внимания участников оказались исследования, посвященные изучению истории, археологии, УНТ, литературного наследия, традиционного искусства тюркских народов.

В рамках состоялось открытие выставки искусства тюркских народов.

В работе конгресса приняла участие ученые из Турции, Азербайджана, Республики Татарстан, Республики Башкортостан, Чувашской Республики, Республики Хакасии и других регионов РФ.

---

26 апреля 2018 г. в турецких городах Болу и Кастамону состоялись научные конференции, посвященные 90-летию со дня рождения кыргызского писателя Чингиза Айтматова. Мероприятие организованно Фондом «Анадолу мектеби» при содействии Министерства культуры и туризма

Турции, Министерства национального просвещения, ТИКА, ТЮРКСОЙ и Посольства КР в Турции.

Материалы подготовлены докторами филологических наук, профессорами Института филологии и межкультурной коммуникации имени Льва Толстого Казанского федерального университета Г. З. Гилазетдиной, Ф. С. Сайфулиной, кандидатами филологических наук, доцентами Института филологии и межкультурной коммуникации имени Льва Толстого Казанского федерального университета Э. А. Исламовой, Э. Х. Кадировой, Р. С. Нурмухаметовой, М. М. Хабутдиновой.